

رفتارهای نامطلوب دانش آموزان و شیوه‌های مدیریت آنها (۵)

- دروغگو^۱
- بد زبان^۲

● ترجمه: فخرالسادات یوسفی طباطبائی / کارشناس ارشد روان‌شناسی
محسن فرهادی نژاد / کارشناس ارشد مدیریت

۶. تلاش می‌کند که حمایت سایرین اعم از والدین، همکلاسان، معلمان، مشاوران و مدیران را نسبت به دروغ‌های خود جلب نماید.

۷. ممکن است به والدین خود در باره معلمش و به معلم خود در باره والدینش دروغ بگوید.

ب) آثار و پیامدهای رفتار

رفتار این دانش آموز چه اثری بر معلمان، والدین و همکلاسی‌های او می‌گذارد و چگونه محیط مدرسه و خانواده‌ی وی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

۱. یک جو منفی در کلاس ایجاد می‌شود. به طوری که معلم و دانش آموزان باید مراقب رفتارهای دانش آموز دروغگو باشند.
۲. این دانش آموز از سوی معلم و همکلاسان خود طرد می‌شود.

۳. معلم و همکلاسی‌های او در مقابل این دانش آموز حالت تدافعی به خود می‌گیرند.

۴. ممکن است معلم به این نتیجه برسد که وضعیت ناامید کننده بوده و این دانش آموز تغییر پذیر نیست.

۵. هیچ‌کسی یک دروغگو را دوست ندارد و این امر، مسأله‌را تشدید می‌کند و باعث رنجش و افسردگی دانش آموز دروغگو

در پنجمین بخش از مجموعه مباحثی که تحت عنوان "رفتارهای نامطلوب دانش آموزان و شیوه‌های مدیریت آنها" آغاز شده است، به تحلیل دو رفتار نامطلوب دیگر می‌پردازیم. ابتدا به بررسی و ارزیابی رفتارهای عملی در رویارویی با دانش آموزی که دروغ می‌گوید می‌پردازیم و سپس به بررسی رفتار دانش آموز بد زبان خواهیم پرداخت.

دانش آموز دروغگو

الف) نشانه‌های رفتار

رفتارها و شیوه‌های خاص برخوردار این دانش آموز در خانه یا در مدرسه عبارت‌اند از:

۱. در مورد همه موضوع‌ها و حتی کوچکترین جزئیات، اغراق می‌نماید.

۲. در باره آنچه انجام داده و انجام نداده است، دروغ می‌گوید.

۳. تلاش می‌کند از راه دروغ گفتن در باره خود و سایرین، تصویر خود را در نظر دیگران بهبود بخشد.

۴. احتمالاً فرد تنهایی است.

۵. انتقادهای سایرین را نسبت به خود نمی‌پذیرد و تلاش می‌کند تا از راه سر هم نمودن داستان‌هایی، معایب خود را پوشش دهد.

می شود.

ج) راهکارهای عملی

نیاز به توجه و عدم اعتماد به نفس دلایل بروز چنین رفتاری را تشکیل می دهد. این دانش آموز احساس می کند که همواره باید چیزی برای گفتن داشته باشد. خواه این مطلب راست باشد یا دروغ و از این راه قصد دارد که توجه سایرین را به خود جلب نماید. از طرفی به دلیل اعتماد به نفس پایین یا توسل به دروغ قصد دارد که ذهنیت سایرین را نسبت به خود بهبود بخشد. نیازهای ارتباطی و رهایی از رنج از نیازهای اولیه ای است که بروز این رفتار را باعث می شود.

معمولاً از عزت نفس پایینی برخوردار است. دلایل مختلف دروغگویی عبارت اند از: به رسمیت شناخته نشدن از جانب سایرین، تلاش برای کسب موفقیت و جلب توجه و حمایت دیگران. لذا دروغگویی ممکن است به عنوان ابزاری برای صیانت از خود به کار رود.

۴. سعی نکنید برای دروغگویی از استدلال های منطقی استفاده کنید، چرا که استدلال منطقی برای رفتار غیر منطقی به کار نمی رود.

۵. سعی کنید دریابید که چه فشارهایی باعث می شود تا یک دانش آموز به دروغگویی مبادرت نماید.

۶. می توانید از تکنیک "منصرف نمودن" استفاده کنید. بدین صورت که در هنگامی که احساس می کنید دانش آموز شروع به دروغ گفتن کرده است به نوعی مسیر بحث را عوض نمایید. برای مثال با قطع کردن حرف او بگویید، ممکن است آن کتاب را برای من بیاوری؟

۷. از تکنیک "تکرار" نیز می توانید استفاده کنید بدین صورت که از دانش آموز بخواهید آنچه را که احساس می کنید حقیقت ندارد، دوباره برایتان بازگو کند. شما می توانید این تقاضا را با رفتارهای غیر کلامی از جمله بالا بردن ابروها حاکی از تعجب، نگاهی حاکی از زیرکی و امثال آن توأم نمایید و به او بگویید: "ممکن است آن را دوباره برای من تکرار کنی؟" بدین ترتیب از آنجا که دانش آموز متوجه می شود که شما به دروغ گفتن او پی برده اید بعید است که آن را تکرار کند.

۸. در صورتی که این رفتار به افراط کشیده شود، موضوع را با یک مشاور و یا مدیر مدرسه در میان بگذارید.

۹. سعی کنید به جای طرد نمودن این دانش آموز با او ارتباط مناسبی برقرار نمایید.

۱۰. در برخی موقعیت ها اجازه دهید که او دروغ بگوید. این وضعیت به شما فرصتی خواهد داد که به او بگویید حرف های دروغ رانمی پذیرید و در نتیجه به دانش آموز اثبات خواهد شد که دروغ های او کارساز نیست و اثری بر روی شما ندارد.

۱۱. به خاطر داشته باشید که هدف اصلی شما اصلاح رفتار دانش آموز است. از این رو باید صبر و شکیبایی داشته باشید و تسلیم نشوید.

۱۲. بدانید که دروغگویی ممکن است ناشی از ناهنجاری های شدید شخصیتی باشد که در این صورت مستلزم کار تخصصی خواهد بود، لذا در صورت لزوم او را به یک متخصص ارجاع دهید.

۱۳. اگر همواره با خود یادآوری کنیم که علت این که مردم دروغ می گویند چیست؟ کمک بزرگی به دانش آموز دروغگو خواهیم کرد، چرا که این دانش آموزان غالباً به منظور حفاظت از

ممکن است این دانش آموز روابط ضعیفی در خانه و مدرسه داشته باشد و ایجاد ارتباط با سایرین را به هر شکل و با هر وسیله ای جست و جو کند. به علاوه ممکن است شکست هایی را در محیط مدرسه یا خانه تجربه کرده باشد که زمینه های رنج او را فراهم آورده باشد. از این رو به منظور رهایی از رنج ناشی از این تجربه ها به دروغ توسل می شود. او ممکن است از راه دروغپاشی و جلب توجه سایرین در کانون توجه قرار گیرد و این امر تا حدی نیاز به برخورداری از جایگاه او نزد سایرین را ارضا می نماید. با این توضیح فهرستی از اقدام هایی که معلمان و مربیان می توانند با هدف مدیریت رفتار فوق صورت دهند، ارائه می شود. به کارگیری این توصیه ها به موقعیت و شرایط بروز رفتار و هنر معلم بستگی دارد.

۱. به خاطر داشته باشید، کسی که همواره دروغ می گوید، در جست و جوی فرصتی برای موفقیت است و یک معلم آگاه می تواند به او در رسیدن به این هدف از راه مثبت کمک نماید.

۲. دروغگویی را نادیده نگیرید، تجربه نشان داده است که اگر به او توجه نشود دروغ های بزرگتری خواهد گفت.

۳. سعی کنید که به دلیل اصلی رفتار پی ببرید، این دانش آموز

خود در مقابل تهدید اقدام به دروغ‌گویی می‌نمایند. وقتی که مابه دانش‌آموزان همواره توصیه می‌نماییم که در هر موقعیتی و صرف نظر از نتایج و پیامدهای آن، حقیقت را بگویند، دانش‌آموز با خود می‌پندارد که چرا وقتی می‌تواند با یک دروغ از تنبیه شدن بگریزد، چرا باید راست بگوید؟ این امر در ظاهر منطقی است، پس باید فضایی فراهم شود که دانش‌آموزان باور کنند که راست گفتن پیامدهایی ندارد که آنها را از گفتن آن پشیمان کند. اگر چنین فضایی فراهم شود، دیگر دروغ گفتن ضرورتی نخواهد داشت.

۱۴. قبول کنید که دروغ به مثابه گریه کردن برای درخواست کمک است.

۱۵. به یاد داشته باشید که دروغ‌گو به موفقیت نیاز دارد در غیر این صورت بعید است که به دروغ متوسل شود.

د) اشتباه‌های متداول در رویارویی با این دانش‌آموز

بعضی از قضاوت‌های نادرست و خطاهایی که معمولاً در رویارویی با این دانش‌آموزان اتفاق می‌افتد و می‌تواند منجر به تثبیت رفتار و یا تشدید آن شود عبارت‌اند از:

۱. این دانش‌آموز را دروغ‌گو خطاب کنید.
۲. او را نادیده بگیرید.
۳. به خاطر یک صفت (دروغ‌گویی) این دانش‌آموز را به کلی تحریم نمایید و او را در حاشیه و انزوا قرار دهید.
۴. وقتی که او حقایق را بازگو می‌کند، بلافاصله وی را مورد انتقاد قرار دهید.
۵. به خاطر ترس از این که نخواهیم توانست به این دانش‌آموز کمک کنیم، از کمک کردن به او دریغ نمایید.
۶. کوتاهی در برقراری ارتباط با والدین او، مدیران مدرسه و مشاوران به منظور کمک به این دانش‌آموز
۷. تصور نماییم هر آنچه که این دانش‌آموز می‌گوید، دروغ است.

۸. تنبیه‌ها و تهدیدهایی را برای تکرار دروغ‌گویی در آینده در نظر بگیریم.

دانش‌آموز بد زبان

الف) نشانه‌های رفتار

رفتارها و شیوه‌های خاص برخورد این دانش‌آموز در خانه و یا مدرسه عبارت‌اند از:

۱. در هر مکان، زمان و در برابر همه افراد همواره ناسزا می‌گوید.
۲. احساس می‌کند که اگر از روی سهو خطایی انجام دهد، مورد سرزنش قرار نمی‌گیرد.
۳. ممکن است از روی عمد ناسزا بگوید و در مواردی نیز

احتمال دارد از اینکه آنچه می‌گوید زشت است آگاه نباشد.

۴. فحش دادن را به عنوان یک شیوه عمومی برای برقراری ارتباط می‌پندارد. برای این دانش‌آموز این یک رفتار راحت و آموخته شده است که از جانب دوستان و حتی خانواده او مورد پذیرش قرار گرفته است.

۵. ممکن است دارای مفهوم از خود بالا و یا پایینی باشد.
۶. اگر از روی عمد ناسزا می‌گوید، آن را به عنوان ابزاری برای برتری بر سایر دانش‌آموزان، معلمان و والدین به کار می‌برد.
۷. ممکن است فحش دادن را یک کار اشتباه نپندارد.
۸. از فحش دادن به عنوان ابزاری برای حمله و دفاع استفاده می‌کند.

۹. می‌داند که چه واژه‌هایی بیشترین آسیب را به افراد وارد می‌آورد و همچنین می‌داند که چه زمانی باید از آنها برای در دست گرفتن کنترل موقعیت‌ها استفاده کند.

۱۰. ممکن است ناسزا گویی این دانش‌آموز ناشی از واکنش‌های احساسی او به ویژه نسبت به بزرگسالان باشد.

ب) آثار و پیامدهای رفتار

رفتار این دانش‌آموز چه اثری بر معلمان، والدین و همکلاسی‌های او می‌گذارد و چگونه محیط مدرسه و خانواده وی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

۱. افرادی که مخاطب این دانش‌آموز قرار می‌گیرند، به ویژه معلم، عصبانی می‌شوند و برخی نیز آزاده می‌گردند.
۲. برخی از افرادی که مورد ناسزاگویی قرار می‌گیرند شرمسار و خجالت می‌شوند.
۳. معلم در برابر این دانش‌آموز احساس درماندگی می‌کند، چرا که تصور می‌کند مقابله با این رفتار کار بسیار دشواریست.
۴. از آنجایی که این رفتار ناپسند به شمار می‌آید، هر پیامد منفی را می‌تواند در پی داشته باشد.

ج) راهکارهای عملی

به منظور کنترل صحیح رفتار چنین دانش‌آموزی باید دلایل رفتار و نیازهای او را مورد شناسایی قرار داده و روش‌ها و فنون خاصی برای اصلاح رفتار وی در خانه و مدرسه به کار گیرید. به نظر می‌رسد که جلب توجه و عدم اعتماد به نفس دلایل اصلی این رفتار را تشکیل می‌دهند. تردید نداشته باشید که اگر کسی نیاز به توجه دیگران داشته باشد می‌تواند به راحتی از راه به کار بردن چند واژه‌ی ناپسند به هدف خود برسد. از سویی ممکن است این دانش‌آموز به منظور پنهان نمودن خودپنداره‌ی پایین خود به ناسزاگویی پردازد. نیاز به تعلق و قدرت می‌تواند علت ثانویه این رفتار را شکل دهد. این دانش‌آموز شاید تصور می‌کند که با

که در خارج از کلاس و مدرسه عمل می کند در کلاس رفتار کند. برای او تشریح کنید که چگونه رفتارش باعث آشفتگی محیط مدرسه و درک تجارب منفی در افراد می شود.

۷. با پرسیدن علت فحاشی، وی را در موضع دفاعی قرار دهید. سپس در خصوص دلایلی که بیان می کند با هدف کمک به حل مسأله با او صحبت کنید. شاید این روش در ظاهر سطحی به نظر برسد، ولی در واقع چنین نیست. برای شروع چنین اقدام هایی ضروری است.

۸. دو راهبرد عملی می تواند در کاهش دادن میزان فحاشی این دانش آموز موثر واقع شود: استفاده از علایم و یافتن واژگان جایگزین^۱ است. به این دانش آموز بگویید که هر گاه کلمه ای نامناسب به کار برود، با اشاره خاصی او را متوجه موضوع خواهید کرد. این کار باعث می شود که دانش آموز مورد نظر نسبت به کلمه های مورد استفاده خود آگاهی بیشتری پیدا کند و زمینه های شرمساری بیشتر برای خود و سایرین را فراهم نسازد.

۹. با این دانش آموز در مورد نوع کلماتی که به کار می برد بنشینید و صحبت کنید. تعداد این کلمه ها معمولاً خیلی زیاد نیست و شما می توانید واژگان و عبارات مناسب تری را جایگزین آنها نمایید.

۱۰. اگر این اقدام را صورت ندهید، رفتار این دانش آموز همچنان پابرجا خواهد ماند. لغات جایگزین می تواند واژه هایی بی معنی یا فاقد بار ارزشی خاصی باشند. مانند واژه "لغنتی" که می تواند جایگزین بسیاری از کلمه های ناپسند دیگر باشد. فراموش نکنید که ترک کردن یک عادت بدون جایگزین کردن موقتی رفتاری دیگر، بسیار دشوار است. لغات جایگزین برای این دانش آموز مانند استفاده از آدامس برای فردی است که سعی می کند سیگار کشیدن را کنار بگذارد.

۱۱. به خاطر داشته باشید که تغییر یک رفتار، نیاز به زمان دارد و

ناسزاگویی به گروه خاصی تعلق می گیرد. بعید نیست که در خانواده ای او و یا گروهی که به آن تعلق دارد، ناسزاگویی هنجار باشد. از طرفی این دانش آموز احساس می کند که با به کار بردن واژه های نامطلوب نسبت به سایرین به نوعی قدرت دست می یابد. با این توضیحات مجموعه ای از پیشنهادها به منظور اصلاح رفتار این دانش آموزان ارائه می شوند که توفیق راه حل ها به شرایط بروز رفتار و هنر معلم بستگی خواهد داشت:

۱. قبل از هر اقدامی در مورد اصلاح رفتار این دانش آموز، سعی کنید دلایل بروز این رفتار را کشف نمایید. سپس دو کار را انجام دهید. نخست اینکه تصمیم بگیرید چگونه می خواهید نیازی را که توسط رفتار نامطلوب بیان شده است ارضا نمایید. دوم اینکه بدانید قصد دارید چه رفتاری را جایگزین رفتار نامطلوب نمایید. سپس با دانش آموز وارد مذاکره شوید.

۲. عصبانیت خود را کنترل کنید.

۳. سعی کنید آنچه را که در ورای گفتار این دانش آموز قرار دارد، دریابید. اگر دانش آموز با گویی شما را مخاطب قرار می دهد که از نظر شما توهین آمیز است، ابتدا بررسی کنید که آیا دانش آموز نیز همین معنا را در ذهن دارد یا خیر. در برخی موارد آنچه به گوش شما سنگین به نظر می آید ممکن است در محیط زندگی این دانش آموز به شکلی بسیار عادی مورد استفاده قرار گیرد. این اقدام ها می تواند کلیدی برای اصلاح چنین دانش آموزی در اختیار شما قرار دهد.

۴. وقتی که دانش آموز فحاشی می کند از این پاسخ استفاده کنید: "من می دانم که تو در حال حاضر عصبانی هستی و قصد گفتن چنین حرفی را نداشتی، اجازه بده که بیشتر از این ادامه ندهیم." این عبارت که به صورت نمونه بیان گردید می تواند از دامن زدن به این رفتار جلوگیری کند. به این اقدام تکنیک "آگاه کردن، اخطار دادن"^۲ گفته می شود. با استفاده از این تکنیک دانش آموز می داند که معلم نسبت به موقعیت آگاهی دارد. و به او فرصت دوباره ای برای پاسخ دادن می دهد. اگر او به فحاشی ادامه داد که بعید است چنین کاری انجام دهد، می داند که برای بار دوم دچار خطا شده است و مسوولیت بیشتری برعهده خواهد داشت چون قبلاً به او اخطار داده شده است. در ضمن شأن و جایگاه معلم نیز حفظ خواهد شد.

۵. حرف های ناسزای این دانش آموز را به خود نگیرید و آنها را بر اساس خوب بودن و بد بودن ارزش گذاری نکنید، چرا که گوش او بدهکار حرف های منطقی نیست.

۶. به طور خصوصی و کاملاً مودبانه و محکم به او بگویید که رفتارش در کلاس به هیچ وجه قابل قبول نیست و نباید آن گونه

یک شبه اتفاق نخواهد افتاد، بنابراین به دنبال تغییرهای تدریجی باشید.

۱۲. فراموش نکنید که بدزبانی ضرورتاً یک مشکل انضباطی نیست و لذا تنبیه کردن نمی تواند کلیدی برای تغییر این رفتار پنداشته شود.

۱۳. آگاه باشید که در برخی از موارد، دانش آموزان پس از انجام یک کار اشتباه و برای دفاع از خود در برابر شما به ناسزاگویی متوسل می شوند. این رفتار ممکن است شما را عصبانی کند و شما را وادار نماید که نسبت به بدزبانی او واکنش نشان دهید. در این مورد رفتار اصلی که باعث همه این اتفاقات شده است به فراموشی سپرده می شود و دانش آموز و معلم در جایگاه مشترکی قرار خواهند گرفت. یعنی هم دانش آموز به خاطر فحش

دادن اشتباه کرده است و هم معلم که به او واکنش نشان داده دچار اشتباه شده است.

د) اشتباههای متداول در رویارویی با این دانش آموز

بعضی از قضاوت های نادرست و خطاهایی که معمولاً در رویارویی با این دانش آموز اتفاق می افتد و می تواند منجر به تثبیت رفتار و یا تشدید آن شود عبارت اند از:

۱. کوتاهی در راهنمایی این دانش آموز و آموزش واژه های بهتری که او می تواند استفاده نماید.
۲. نپذیرفتن دانش آموز
۳. استغاف از یک رویکرد مشاهده ی خوب و بد
۴. برخورد با این دانش آموز به عنوان یک دانش آموز درجه دوم در مدرسه
۵. از دست دادن کنترل رفتار در مقابل این دانش آموز

زیرنویس ها:

1. the liar
2. the swearer
3. the caution - warning
4. substitute words

منابع:

<http://www.disciplinhelp.com>

